

ЗАХИСТ ПРАВА НАРОДУ НА ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ: АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНИЙ АСПЕКТ

У статті досліджено особливості адміністративної відповідальності за правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення. Проаналізовано практику розгляду судами справ про відповідні адміністративні правопорушення, деякі особливості провадження в зазначених справах. Під час дослідження було вивчено 187 постанов у справах у Єдиному державному реєстрі судових рішень, з яких 78 (41,7 %) справ завершилися притягненням правопорушників до відповідальності у вигляді штрафу, 77 (41,2 %) справ було судами закрито, 32 (17,1 %) справи було повернуто органам Національної поліції на доопрацювання. Зроблено висновок про те, що застосування адміністративно-деліктного законодавства у сфері захисту права народу на волевиявлення є неефективним, його реалізація не досягає своєї мети. На підставі вивчених справ з'ясовано причини низької ефективності реагування уповноваженими особами на цей вид правопорушень. Надано пропозиції, які сприятимуть підвищенню якості здійснення провадження та складання процесуальних документів.

Ключові слова: адміністративна відповідальність; провадження в справах про адміністративні правопорушення; адміністративне розслідування; особи, уповноважені складати протоколи про адміністративні правопорушення; розгляд справи.

Проблеми адміністративної відповідальності залишаються популярною тематикою численних досліджень. Серед фундаментальних досліджень адміністративно-деліктного спрямування можна назвати докторські дисертації О. І. Остапенка [1], А. Т. Комзюка [2], Т. О. Коломоєць [3], В. К. Колпакова [4], Д. М. Лук'янець [5], Р. В. Миронюка [6].

Статистика, яка дає можливість з'ясувати кількісну характеристику вчинених адміністративних правопорушень, теж підтверджує актуальність вивчення деліктних правовідносин. За даними Державної служби статистики України, за період з 1990 р. по 2017 р. до адміністративної відповідальності було притягнуто 238 млн 872 тис. 300 осіб (на момент написання статті не було статистичної інформації за 2018 та 2019 рр.). Для порівняння в табл. 1

наведено і чисельність осіб, яких було засуджено за цей період [7].

Водночас проблематиці адміністративно-деліктних відносин, пов'язаних із виборчим процесом, в останні роки увага майже не приділяється. Лише в період з 2007 по 2011 р. ця тематика була у фокусі наукових досліджень. Можна згадати роботи І. О. Лугового [8], Р. М. Опацького [9], Л. В. Гудзя [10], І. В. Тимошенко [11], В. А. Стукаленка [12], М. О. Качинської [13], В. В. Плукара [14]. Основна увага дослідників зосереджена на діяльності адміністративних судів під час вирішення спорів, які виникають під час проведення виборів [15]. Моніторинг наукової тематики юридичного журналу «Право України» за 2017, 2018 рр. та 7 місяців 2019 р. дає підстави зробити висновок, що виборчій тематиці за цей час було присвячено всього одну публікацію [16].

Таблиця 1. Статистика щодо кількості осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності у 1990–2017 рр. [7]

Рік	Всього засуджено осіб	Кількість осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності (тис. осіб)
1990	104199	6515,9
1991	108553	7841,5
1992	115260	9723,9
1993	152878	11767,1
1994	174959	15997,7
1995	212915	22400,6

Продовження табл. 1

Рік	Всього засуджено осіб	Кількість осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності (тис. осіб)
1996	242124	14950,9
1997	237790	14232,1
1998	232598	13330,7
1999	222239	10542,0
2000	230903	9395,4
2001	202609	6384,1
2002	194212	6472,4
2003	201081	7097,3
2004	204794	7013,7
2005	176934	6370,3
2006	160865	7677,9
2007	152772	8867,5
2008	146858	9874,9
2009	146383	8280,5
2010	168774	8854,1
2011	154356	6709,9
2012	162881	4621,1
2013	122973	4249,9
2014	102170*	2657,0*
2015	94798*	1984,6*
2016	76217*	2183,6*
2017	76804*	2885,3*
Всього	4 580 860	238 872 300

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану адміністративно-деліктного законодавства у сфері забезпечення права народу на волевиявлення, судової практики розгляду справ про адміністративні правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення, та перспектив подальшого удосконалення цього напрямку наукових досліджень.

Варто зауважити, що актуальність проблеми захисту права народу на волевиявлення обумовлена багатьма чинниками. Зокрема, в ст. 13 Конституції України зазначено: «Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією».

Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону. <...>

Власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству.

Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом» [17].

Саме під час виборів формується Верховна Рада України, обирається Президент України, обираються депутати органів місцевого самоврядування, міські, сільські та селищні голови. Президент і Верховна Рада України в межах своїх повноважень забезпечують формування Кабінету Міністрів України. Президент України призначає голів місцевих державних адміністрацій. У подальшому ці суб'єкти владних повноважень від імені українського народу здійснюють права власника землею, її надрами, водними та іншими природними ресурсами. Існує безпосередній зв'язок між успішним проведенням виборів та благополуччям українського народу.

Якщо вектор реалізації владних повноважень спрямований у напрямку, який передбачає ст. 13 Конституції, це означає, що існує справедливий розподіл публічних ресурсів в інтересах кожного члена суспільства. Але якщо вектор є протилежним від необхідного, ми будемо мати несправедливість розподілу публічних ресурсів. Власником цих ресурсів є український народ, але реалізацію права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Можна дійти висновку, що саме право вибору є системотвірним правом у контексті формування справедливого розподілу публічних ресурсів.

Право вибору має безпосередній зв'язок з виборчим правом, яке реалізується за допомогою

низки законів України: «Про вибори народних депутатів України» [18], «Про вибори Президента України» [19], «Про місцеві вибори» [20], «Про Державний реєстр виборців» [21].

У кожному із зазначених законів обов'язково можна знайти норму, яка передбачає відповідальність за їх порушення. Зокрема, згідно зі ст. 114 Закону України «Про вибори народних депутатів України», особи, винні в порушенні законодавства про вибори депутатів, притягаються до кримінальної, адміністративної або іншої відповідальності в порядку, встановленому законом. Аналогічним є зміст ст. 105 Закону України «Про вибори Президента України», ст. 100 Закону України «Про місцеві вибори», ст. 33 Закону України «Про Державний реєстр виборців».

У кожному з цих законів ідеться про можливість настання адміністративної відповідальності за порушення виборчого законодавства.

Відповідно до ст. 92 Конституції України виключно законами України визначаються діяння, які є адміністративними правопорушеннями, та відповідальність за них. Така відповідальність встановлена Кодексом України про адміністративні правопорушення, а саме главою 15-А «Адміністративні правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення».

Неодмінною умовою притягнення особи до адміністративної відповідальності є відсутність у її діях складу злочину. У частині другій ст. 9 КУпАП зазначено, що адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності [22].

Звичайна характеристика адміністративних правопорушень полягає в характеристиці об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта та суб'єктивної сторони зазначених проступків.

Ми спробуємо трохи змінити звичайний порядок характеристики правопорушень та почнемо з особливостей, які обумовлені правилами здійснення провадження в таких справах про адміністративні проступки.

Що треба знати для розуміння особливостей здійснення провадження в таких справах? По-перше, потрібно розуміти, що диспозиції статей, включених до глави 15-А КУпАП, мають бланкетний характер. Для з'ясування сутності правопорушення потрібно обов'язково звернутися до базового закону.

По-друге, потрібно визначити уповноваженого суб'єкта, який може складати протоколи про правопорушення, інакше кажучи, проводити адміністративне розслідування, з'ясувати всі обставини справи, збирати докази, складати необхідні процесуальні документи.

По-третє, потрібно визначити суб'єкта, який уповноважений розглядати справи про такі правопорушення та виносити в них постанови.

По-четверте, потрібно знати про строки проведення розслідування, місце розгляду справи, строк розгляду справи, порядок оскарження винесеної постанови, порядок виконання постанови.

По-п'яте, потрібно враховувати, що всі правопорушення, зазначені в главі 15-А КУпАП (за винятком ст. 212-21), розглядаються і вирішуються місцевими судами за місцем вчинення правопорушення у 3-денний строк з дня отримання матеріалів справи про таке правопорушення.

Для спрощення всю інформацію наведемо у вигляді таблиць, а потім надамо пояснення.

Глава 15-А АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ЗДІЙСНЕННЯ НАРОДНОГО ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ ТА ВСТАНОВЛЕНИЙ ПОРЯДОК ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Статті 212-7 – 212-21 (15 статей)

Стаття 212-7. Порушення порядку ведення Державного реєстру виборців, порядку подання відомостей про виборців до органів Державного реєстру виборців, виборчих комісій, порядку складання та подання списків виборців, списків громадян України, які мають право брати участь у референдумі, та використання таких списків

Ч. 1 ст. 212-7	Суб'єкт спеціальний – посадова особа Санкція – штраф 20–30 НМДГ (340–510 грн)
Ч. 2 ст. 212-7	Суб'єкт спеціальний – посадова особа Санкція – штраф 25–50 НМДГ (425–850)
Ч. 3 ст. 212-7	Суб'єкт спеціальний – член виборчої комісії Санкція – штраф 10–20 НМДГ (170–340)
Базовий закон	«Про Державний реєстр виборців»
Протокол	Уповноважені особи органів внутрішніх справ (Національної поліції)
Протокол	Голова, заступник голови, секретар, інші члени виборчої комісії, комісії з референдуму

Стаття 212-8. Порушення права громадянина на ознайомлення з відомостями Державного реєстру виборців, зі списком виборців, списком громадян, які мають право брати участь у референдумі

Ч. 1 ст. 212-8	Суб'єкт спеціальний – посадова особа Санкція – штраф 10–20 НМДГ (170–340)
Базовий закон	«Про Державний реєстр виборців»
Протокол	Уповноважені особи органів внутрішніх справ (Національної поліції)

Стаття 212-9. Порушення порядку ведення передвиборної агітації, агітації під час підготовки і проведення референдуму з використанням засобів масової інформації та порядку участі в інформаційному забезпеченні виборів

Ч. 1 ст. 212-9	Суб'єкт спеціальний – власники, посадові чи службові особи, творчі працівники засобів масової інформації, інформаційних агентств Санкція – штраф 10–50 НМДГ (170–850)
Ч. 2 ст. 212-9	Суб'єкт спеціальний – власники, посадові чи службові особи, творчі працівники засобів масової інформації, інформаційних агентств Санкція – штраф 40–70 НМДГ (680–1190)
Ч. 3 ст. 212-9	Суб'єкт спеціальний Санкція – штраф 50–100 НМДГ (850–1700)
Базові закони	«Про вибори Президента України» «Про вибори народних депутатів України» «Про місцеві вибори»
Протокол	Уповноважені особи Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, її представники в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі
Протокол	Уповноважені особи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань реалізації державної політики у сфері телебачення і радіомовлення, інформаційній та видавничій сферах (Державний комітет з питань телебачення та радіомовлення)
Протокол	Голова, заступник голови, секретар, інші члени виборчої комісії, комісії з референдуму

Стаття 212-10. Порушення обмежень щодо ведення передвиборної агітації, агітація в день проведення референдуму

Ч. 1 ст. 212-10	Суб'єкт загальний Санкція – штраф 30–50 НМДГ (510–850) Суб'єкт спеціальний – посадова особа Санкція – штраф 50–80 НМДГ (850–1360)
Базові закони	«Про вибори Президента України» «Про вибори народних депутатів України» «Про місцеві вибори»
Протокол	Уповноважені особи органів внутрішніх справ (Національної поліції)

Стаття 212-11. Ненадання можливості оприлюднити відповідь щодо інформації, поширеної стосовно суб'єкта виборчого процесу

Ч. 1 ст. 212-11	Суб'єкт спеціальний – посадова особа Санкція – штраф 100–150 НМДГ (1700–2550)
Базові закони	«Про вибори Президента України» «Про вибори народних депутатів України» «Про місцеві вибори»
Протокол	Уповноважені особи Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, її представники в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі
Протокол	Уповноважені особи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань реалізації державної політики у сфері телебачення і радіомовлення, інформаційній та видавничій сферах (Державний комітет з питань телебачення та радіомовлення)
Протокол	Голова, заступник голови, секретар, інші члени виборчої комісії, комісії з референдуму

Стаття 212-12. Порушення права на користування приміщеннями під час виборчої кампанії

Ч. 1 ст. 212-12	Суб'єкт загальний Санкція – штраф 80–100 НМДГ (1360–1700)
Базові закони	«Про вибори Президента України» «Про вибори народних депутатів України» «Про місцеві вибори»
Протокол	Уповноважені особи органів внутрішніх справ (Національної поліції)
Протокол	Голова, заступник голови, секретар, інші члени виборчої комісії, комісії з референдуму

Стаття 212-13. Виготовлення або розповсюдження друкованих матеріалів передвиборної агітації, які не містять відомостей про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск

Ч. 1 ст. 212-13	Суб'єкт загальний Санкція – штраф 10–30 НМДГ (170–510) Суб'єкт спеціальний – посадова особа Санкція – штраф 50–70 НМДГ (850–1190)
Ч. 2 ст. 212-13	Суб'єкт загальний Санкція – штраф 3–5 НМДГ (51–85) Суб'єкт спеціальний – посадова особа Санкція – штраф 20–30 НМДГ (340–510)
Протокол	Уповноважені особи органів внутрішніх справ (Національної поліції)
Протокол	Голова, заступник голови, секретар, інші члени виборчої комісії, комісії з референдуму

Стаття 212-14. Порушення порядку розміщення агітаційних матеріалів чи політичної реклами або розміщення їх у заборонених законом місцях

Ч. 1 ст. 212-14	Суб'єкт загальний Санкція – штраф 5–10 НМДГ (85–170)
Ч. 2 ст. 212-14	Суб'єкт спеціальний – посадова особа Санкція – штраф 100–200 НМДГ (1700–3400)
Базові закони	«Про вибори Президента України» «Про вибори народних депутатів України» «Про місцеві вибори»
Протокол	Уповноважені особи органів внутрішніх справ (Національної поліції)
Протокол	Голова, заступник голови, секретар, інші члени виборчої комісії, комісії з референдуму

Стаття 212-15. Порушення порядку надання або отримання внеску на підтримку політичної партії, порушення порядку надання або отримання державного фінансування статутної діяльності політичної партії, порушення порядку надання або отримання фінансової (матеріальної) підтримки для здійснення передвиборної агітації або агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму

Ч. 1 ст. 212-15	Суб'єкт загальний Санкція – штраф 70–100 НМДГ (1190–1700) Суб'єкт спеціальний – посадова особа Санкція – штраф 100–130 НМДГ (1700–2210) з конфіскацією суми внеску на підтримку політичної партії, наданої або отриманої з порушенням закону
Базовий закон	«Про політичні партії в Україні»
Протокол	Уповноважені особи Національного агентства з питань запобігання корупції
Протокол	Голова, заступник голови, секретар, інші члени виборчої комісії, комісії з референдуму

Стаття 212-16. Замовлення або виготовлення виборчих бюлетенів понад встановлену кількість

Ч. 1 ст. 212-16	Суб'єкт загальний Санкція – штраф 25–50 НМДГ (425–850)
Базові закони	«Про вибори Президента України» «Про вибори народних депутатів України» «Про місцеві вибори»
Протокол	Голова, заступник голови, секретар, інші члени виборчої комісії, комісії з референдуму
Протокол	Кандидати, уповноважені особи, офіційні спостерігачі

Стаття 212-17. Ненадання копії виборчого протоколу

Ч. 1 ст. 212-17	Суб'єкт спеціальний – голова відповідної виборчої комісії або особа, яка відповідно до закону виконує його обов'язки Санкція – штраф 20–100 НМДГ (340–1700)
Базові закони	«Про вибори Президента України» «Про вибори народних депутатів України» «Про місцеві вибори»
Протокол	Голова, заступник голови, секретар, інші члени виборчої комісії, комісії з референдуму
Протокол	Кандидати, уповноважені особи, офіційні спостерігачі

Стаття 212-18. Невиконання рішення виборчої комісії, комісії з референдуму

Ч. 1 ст. 212-15	Суб'єкт загальний Санкція – штраф 15–25 НМДГ (255–425) Суб'єкт спеціальний – посадова особа Санкція – штраф 30–50 НМДГ (510–850)
Базові закони	«Про вибори Президента України» «Про вибори народних депутатів України» «Про місцеві вибори»
Протокол	Голова, заступник голови, секретар, інші члени виборчої комісії, комісії з референдуму
Протокол	Кандидати, уповноважені особи, офіційні спостерігачі

Стаття 212-19. Відмова у звільненні члена виборчої комісії від виконання виробничих чи службових обов'язків або його безпідставне звільнення з роботи

Ч. 1 ст. 212-19	Суб'єкт спеціальний – посадова особа Санкція – штраф 20–50 НМДГ (340–850)
Ч. 2 ст. 212-19	Суб'єкт спеціальний – посадова особа Санкція – штраф 60–100 НМДГ (1020–1700)
Базові закони	«Про вибори Президента України» «Про вибори народних депутатів України» «Про місцеві вибори»
Протокол	Уповноважені особи органів внутрішніх справ (Національної поліції)
Протокол	Голова, заступник голови, секретар, інші члени виборчої комісії, комісії з референдуму

Стаття 212-20. Порухнення порядку опублікування документів, пов'язаних з підготовкою і проведенням виборів, референдуму

Ч. 1 ст. 212-20	Суб'єкт спеціальний – посадова особа Санкція – штраф 10–20 НМДГ (170–340)
Базові закони	«Про вибори Президента України» «Про вибори народних депутатів України» «Про місцеві вибори»
Протокол	Уповноважені особи органів внутрішніх справ (Національної поліції)
Протокол	Голова, заступник голови, секретар, інші члени виборчої комісії, комісії з референдуму
Протокол	Кандидати, уповноважені особи, офіційні спостерігачі

Стаття 212-21. Порушення порядку подання фінансового звіту про надходження і використання коштів виборчого фонду, звіту партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру

Ч. 1 ст. 12-21	Суб'єкт спеціальний Санкція – штраф 300–400 НМДГ (5100–6800)
Базовий закон	«Про політичні партії в Україні»
Протокол	Уповноважені особи Національного агентства з питань запобігання корупції

Слід зауважити, що Державна служба статистики України щорічно оприлюднює статистичний бюлетень про кількість вчинених правопорушень. Зокрема, за 2016 р. наведено дані про кількість адміністративних правопорушень, передбачених главою 15-А КУпАП (див. табл. 2). До статистичного бюлетеня ввійшла інформація всього про чотири види правопорушень [7]. Інших правопорушень із вказаної глави кодексу у 2016 р. зафіксовано не було.

Таблиця 2. Кількість адміністративних правопорушень, передбачених главою 15-А КУпАП, вчинених у 2016 р. [7]

Стаття глави 15-А КУпАП	Кількість правопорушень
212-10	13
212-13	45
212-14	28
212-21	17
Всього	103

У чому полягають особливості адміністративної відповідальності за правопорушення, визначені у главі 15-А КУпАП? Розглянемо для прикладу статті 212-7 та 212-8 КУпАП.

Статті 212-7 та 212-8 стосуються порядку ведення Державного реєстру виборців. Зазначені норми мають бланкетний характер, тобто відсилають нас до Закону України «Про Державний реєстр виборців». Частина перша ст. 212-7 передбачає відповідальність посадової особи, на яку законом покладено такий обов'язок, за порушення:

- порядку ведення Державного реєстру виборців;
- порядку та строків подання відомостей про виборців до органу Державного реєстру виборців, виборчої комісії;
- порядку складання та подання списку виборців, списку громадян України, які мають право брати участь у референдумі.

Отже, особа, на яку законом покладено право зафіксувати відповідне правопорушення та провести розслідування, під час якого скласти протокол про адміністративне правопорушення, має з'ясувати особливості змісту Закону України «Про Державний реєстр виборців». Передовсім ідеться про ст. 14 (Органи Державного реєстру виборців), ст. 16 (Дії щодо ведення

Реєстру), ст. 17 (Підстави виконання дій щодо ведення Реєстру), ст. 18 (Порядок подання документів до органу ведення Реєстру).

Аналіз статті 212-10 КУпАП дає підстави визначити, що це правопорушення передбачає притягнення до адміністративної відповідальності за:

- здійснення передвиборної агітації особою, участь якої у передвиборній агітації заборонена законом;

- проведення передвиборної агітації поза строками, встановленими законом, чи в місцях, що заборонені законом;

- здійснення передвиборної агітації у формах і засобах, що суперечать Конституції або законам України; або

- інше порушення встановлених законом обмежень щодо ведення передвиборної агітації;

- агітацію в день проведення референдуму.

Реалізація цієї статті передбачає, що особа, яка складає протокол, знає, що стаття 74 Закону України «Про вибори народних депутатів» (у Законі України «Про вибори Президента України» це стаття 64 аналогічного змісту) визначає коло осіб, яким заборонено брати участь у передвиборній агітації. Зокрема, така заборона поширюється на іноземців та осіб без громадянства, посадових і службових осіб органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів і судів, членів виборчих комісій під час виконання обов'язків членів виборчих комісій на строк здійснення повноважень.

Потрібно знати, що форми і засоби передвиборної агітації визначені у ст. 58 Закону України «Про вибори Президента України» або ст. 68 Закону України «Про вибори народних депутатів». Обидва закони містять перелік із 9 видів форм

передвиборної агітації. Складність ідентифікації діяння, яке підпадає під ознаки такого правопорушення, обумовлюється необхідністю проведення порівняння вчиненого діяння з тими формами передвиборної агітації, які є дозволеними, з подальшим висновком про те, що вчинене діяння не входить до переліку дозволених.

Автор статті провів пошук постанов у справах про адміністративні правопорушення, які містяться в главі 15-А КУпАП, у Єдиному державному реєстрі судових рішень (ЄДРСР). Дослідження проводилось вибірково.

Наприклад, за 2015 р. у ЄДРСР було знайдено 93 постанови в справах про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 212-14 КУпАП (Порушення порядку розміщення агітаційних матеріалів чи політичної реклами або розміщення їх у заборонених законом місцях).

З цих 93 справ:

- у 46 справах особи притягались до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу;
- 33 справи було закрито за відсутністю складу правопорушення, закінчення строків притягнення до адміністративної відповідальності або за малозначністю вчиненого правопорушення;
- 14 справ було повернуто до органів Національної поліції на доопрацювання у зв'язку з суттєвими недоліками матеріалів справи.

За 2016 р. у ЄДРСР було знайдено 51 постанову в справах про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 212-13 КУпАП (Виготовлення або розповсюдження друкованих матеріалів передвиборної агітації, які не містять відомостей про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск).

З 51 справи:

- у 15 справах особи притягались до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу;
- 26 справ було закрито за відсутністю складу правопорушення, закінчення строків притягнення до адміністративної відповідальності або за малозначністю вчиненого правопорушення;
- 10 справ було повернуто до органів Національної поліції на доопрацювання у зв'язку з суттєвими недоліками матеріалів справи.

За 2017 р. у ЄДРСР було знайдено 9 постанов у справах про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 212-10 КУпАП (Порушення обмежень щодо ведення передвиборної агітації, агітація в день проведення референдуму).

З цих 9 справ:

- у 4 справах особи притягались до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу;
- 2 справи закрито за малозначністю вчиненого правопорушення;

- 3 справи було повернуто до органів Національної поліції на доопрацювання у зв'язку з суттєвими недоліками матеріалів справи.

За 2018 р. у ЄДРСР було знайдено 5 постанов у справах про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 212-10 КУпАП.

З цих 5 справ:

- у 2 справах особи притягались до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу;
- 2 справи закрито за відсутністю складу правопорушення та закінчення строків притягнення до адміністративної відповідальності;
- 1 справу було повернуто до органів Національної поліції на доопрацювання у зв'язку з суттєвими недоліками матеріалів справи.

За 2018 р. у ЄДРСР було знайдено 4 постанови в справах про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 212-13 КУпАП. Усі ці справи завершилися притягненням до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу.

За 2018 р. у ЄДРСР було знайдено 25 постанов у справах про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 212-14.

З цих 25 справ:

- у 7 справах особи притягались до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу;
- 14 справ було закрито за відсутністю складу правопорушення, закінчення строків притягнення до адміністративної відповідальності або за малозначністю вчиненого правопорушення;
- 4 справи було повернуто до органів Національної поліції на доопрацювання у зв'язку з суттєвими недоліками матеріалів справи.

Якщо узагальнити аналіз справ за весь період дослідження, то всього було вивчено 187 справ, з яких 78 (41,7 %) справ завершилися притягненням правопорушників до відповідальності у вигляді штрафу; 77 (41,2 %) справ було судами закрито, а 32 (17,1 %) справи було повернуто органам Національної поліції на доопрацювання. Це свідчить про доволі низький коефіцієнт корисної дії проведених розслідувань органами Національної поліції.

Ситуація кардинально не змінилася і під час проведення останніх дострокових виборів до Верховної Ради України у 2019 р. За допомогою інформаційно-аналітичної системи МВС України «Вибори-2019» можна було проводити моніторинг здійснення правопорушень для відображення публічної інформації про стан громадської безпеки. Портал МВС дає можливість на базі геоінформаційної системи в режимі реального часу вести моніторинг здійснених правопорушень виборчого процесу, зокрема й адміністративних правопорушень виборчого законодавства [23].

За допомогою цієї інформаційно-аналітичної системи можна отримати інформацію про кількість повідомлень про адміністративні правопорушення виборчого законодавства, наприклад, у червні та липні 2019 р. у м. Києві (див. табл. 3).

правопорушень, який активно фіксують і розглядають. Найбільше справ у ЄДРСР було знайдено щодо застосування ст. 212-21 КУпАП. Усього станом на січень 2019 р. в реєстрі було 1690 матеріалів. Це можна пояснити тим, що Законом

Таблиця 3. Повідомлення про адміністративні правопорушення виборчого законодавства в м. Києві за червень та липень 2019 р. [23]

Стаття КУпАП	Кількість повідомлень, червень 2019 р.	Кількість повідомлень, липень 2019 р.
212-9	1	3
212-10	12	174
212-12	–	4
212-13	264	314
212-14	6	166
212-20	–	5

Ще один висновок, зроблений після вивчення справ, полягає в тому, що значну кількість правопорушень, передбачених главою 15-А КУпАП, складно виявити. Уповноважені особи Національної поліції мають певні навички щодо проведення адміністративного розслідування та затверджені процесуальні форми документів провадження, проте їм бракує глибоких знань базових законів, що не сприяє виявленню правопорушень, пов'язаних із використанням реєстру виборців тощо. З іншого боку, надання можливості складення протоколів про адміністративні правопорушення головою, заступником голови, секретарем, іншими членами виборчої комісії, комісії з референдуму, кандидатами, уповноваженими особами, офіційними спостерігачами призводить до таких негативних наслідків. Такі особи, своєю чергою, не обізнані з особливостями здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення, порядком складення процесуальних документів. Можна стверджувати, що зазначені чинники негативно впливають на якісні показники фіксації правопорушень, на якість складення процесуальних документів, на негативне реагування судами на такі матеріали, що призводить до закриття справ або повернення матеріалів на підставі їх неякісного складення.

Треба усвідомити, що норми глави 15-А КУпАП не відповідають вимогам сьогодення, а саме не передбачають можливості притягнення до відповідальності за правопорушення, які вчиняються в мережі Інтернет. Логіка розвитку суспільних відносин вказує на те, що поле битви за виборця може переміститися у віртуальне середовище ІТ-технологій. Чинна редакція КУпАП не дає можливості адекватного реагування на такі правопорушення.

Також слід звернути увагу на те, що реєстр судових рішень усе ж таки містить один вид

України «Про політичні партії» встановлено обов'язок надання фінансової звітності політичної партії (ст. 17 «Фінансова звітність політичної партії») [24].

Політична партія щоквартально, не пізніше ніж на сороковий день після закінчення звітного кварталу, зобов'язана подати до Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) у паперовій формі (за підписом керівника політичної партії, засвідченим печаткою політичної партії), а також на електронному носії звіт політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за відповідний квартал, а також оприлюднює такий звіт на своєму офіційному веб-сайті (за наявності) у цей самий строк. У звіті політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру обов'язковому оприлюдненню підлягають прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання фізичної особи [24].

Слід зазначити, що в реєстрі політичних партій України зафіксовано понад 350 партій. Згідно із законом, у разі виявлення під час аналізу звіту політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру чи під час перевірки інформації про порушення законодавства у сфері фінансування політичних партій або передвиборної агітації ознак порушення вимог законодавства, які є підставою для притягнення до адміністративної, кримінальної чи іншої передбаченої законом відповідальності, НАЗК у п'ятиденний строк з дня виявлення відповідних ознак письмово повідомляє про це органи (посадових осіб), уповноважені забезпечити притягнення осіб, які вчинили порушення вимог законодавства, до передбаченої законом відповідальності, та надсилає відповідним органам (посадовим особам) матеріали, що підтверджують факт вчинення

відповідного правопорушення, або забезпечує притягнення відповідних осіб до такої відповідальності в межах своїх повноважень, а також оприлюднює інформацію про це на своєму офіційному веб-сайті [24].

Саме так відреагувало НАЗК після отримання звіту політичної партії «Сила права» і встановлення порушень у цьому звіті. Було складено протокол про адміністративне правопорушення за ст. 212-21 КУпАП. Цікавим є результат розгляду справи у Шевченківському суді м. Києва. Суд встановив, що голова партії не є суб'єктом адміністративної відповідальності за ст. 212-21 КУпАП. Суб'єктом може бути, на думку судді, політична партія як юридична особа. Суд заклав справу саме у зв'язку з відсутністю складу правопорушення (відсутній суб'єкт відповідальності). Суд зазначив у постанові, що з аналізу положень чинного законодавства вбачається, що до відповідальності, передбаченої ст. 212-21 КУпАП, за порушення порядку подання фінансового звіту про надходження і використання коштів виборчого фонду, звіту політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру у виді штрафу може бути притягнута юридична особа – політична партія, а фізична чи посадова особи не можуть бути суб'єктом правопорушення за вказаною статтею [25].

Іншої думки дотримується Голосіївський районний суд м. Києва. В аналогічній справі голову політичної партії «Україна понад усе» було притягнуто до адміністративної відповідальності. Голову партії було визнано суб'єктом адміністративної відповідальності за ст. 212-21 КУпАП [26].

Ще в одній аналогічній справі, яку розглядав Голосіївський районний суд м. Києва, було знайдено третій варіант вирішення такої ситуації. Суд теж встановив невідповідність між тим, що звіт має подавати політична партія «Республіканська партія України», а не голова політичної партії. Суд не вирішив справу по суті і повернув матеріали справи до НАЗК для дооформлення [27].

Такі рішення місцевих судів є наслідком не зовсім зрозумілої і чіткої диспозиції ст. 212-21 КУпАП.

Висновки

1. Право вибору є системотвірним правом у контексті формування справедливого розподілу публічних ресурсів у державі.

2. Реалізація інституту адміністративної відповідальності як правового механізму захисту права народу на волевиявлення потребує якісного реформування. Правопорушення, визначені в главі 15-А КУпАП, у своїй більшості не фіксуються уповноваженими на те особами. Своєю чергою, кількість зафіксованих правопорушень є доволі незначною. Водночас лише в 41 % випадків суди вирішують справи шляхом накладення адміністративних стягнень.

3. На адміністративні правопорушення у сфері виборчого права уповноважені реагувати органи Національної поліції. Передовсім це реагування на порушення обмежень щодо ведення передвиборної агітації (ст. 212-10 КУпАП), виготовлення або розповсюдження друкованих матеріалів передвиборної агітації, які не містять відомостей про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск (ст. 212-13 КУпАП), та порушення порядку розміщення агітаційних матеріалів чи політичної реклами або розміщення їх у заборонених законом місцях (ст. 212-14 КУпАП).

4. Кількість справ про адміністративні правопорушення у сфері виборчого права є незначною, самі правопорушення не мають системного характеру, локальні за територією вчинення і не впливають на результати волевиявлення.

5. Норми КУпАП не можуть захистити результати волевиявлення в разі вчинення протиправних дій у мережі Інтернет, зокрема поширення фейкової інформації. Розвиток сучасних інформаційних технологій призведе до перенесення боротьби за виборця, зокрема і протиправними засобами, саме у сферу ІТ-технологій. Чинна редакція КУпАП не розрахована на реагування на порушення виборчого законодавства в мережі Інтернет.

6. Професійна підготовка осіб, на яких законом покладені повноваження проводити адміністративне розслідування, складання протоколів про адміністративні правопорушення, не відповідає тим вимогам, які закладені в Кодексі України про адміністративні правопорушення. Загалом, застосування адміністративно-деліктного законодавства у сфері захисту права народу на волевиявлення є неефективним та таким, що не досягає своєї мети.

7. Неоднозначною є судова практика щодо застосування судами ст. 212-21 КУпАП у частині визначення суб'єкта адміністративної відповідальності та розуміння змісту диспозиції цієї статті.

Список використаної літератури

1. Остапенко О. І. Адміністративна деліктологія : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Українська академія внутрішніх справ. Київ, 1996. 475 с.
2. Комзюк А. Т. Адміністративний примус в правоохоронній діяльності міліції в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Національний університет внутрішніх справ. Харків, 2002. 37 с.
3. Коломоєць Т. О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Національний університет внутрішніх справ. Харків, 2005. 465 с.
4. Колпаков В. К. Деліктний феномен в адміністративному праві України : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2005. 455 с.
5. Лук'янець Д. М. Розвиток інституту адміністративної відповідальності: концептуальні засади та проблеми правореалізації : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2007. 410 с.
6. Миронюк Р. В. Суб'єкти адміністративно-деліктного процесу : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2014. 40 с.
7. Аналіз стану правопорушень (за даними Державної служби статистики України). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 11.01.2019).
8. Луговий І. О. Адміністративна відповідальність за правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Київ. нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2007. 19 с.
9. Опацький Р. М. Адміністративно-правові засади діяльності міліції щодо забезпечення громадського порядку під час виборів народних депутатів та Президента України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ, 2008. 20 с.
10. Гудзь Л. В. Забезпечення виборчих прав громадян України та діяльність міліції у цій сфері : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Київ. нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2009. 18 с.
11. Тимошенко І. В. Юридична відповідальність за порушення виборчого законодавства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2010. 20 с.
12. Стукаленко В. А. Адміністративна відповідальність посадових осіб за порушення виборчого законодавства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2011. 20 с.
13. Качинська М. О. Адміністративно-правові засади діяльності міліції щодо виконання законодавств про вибори та референдуми : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Міжнар. ун-т бізнесу і права. Херсон, 2011. 20 с.
14. Плукар В. В. Адміністративне провадження у справах про оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій під час проведення виборів в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2011. 18 с.
15. Смокович М. І. Теоретичні засади правового регулювання розгляду адміністративними судами виборчих спорів : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2015. 35 с.
16. Цвіркун Ю. Оскарження рішень, дій або бездіяльності Центральної виборчої комісії щодо встановлення нею результатів виборів чи всеукраїнського референдуму за новою редакцією Кодексу адміністративного судочинства України. *Право України*. 2018. № 2. С. 148–163. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_2018_2/pravo_2018_2_s10/ (дата звернення: 20.01.2019).
17. Конституція України : Закон України від 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами).
18. Про вибори народних депутатів України : Закон України № 4061-VI від 17.11.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17> (дата звернення: 15.01.2019).
19. Про вибори Президента України : Закон України № 474-XIV від 05.03.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-14> (дата звернення: 15.01.2019).
20. Про місцеві вибори : Закон України № 595-VIII від 14.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19> (дата звернення: 15.01.2019).
21. Про Державний реєстр виборців : Закон України № 698-V від 22.02.2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-16> (дата звернення: 15.01.2019).
22. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122 (зі змінами та доповненнями).
23. Сайт МВС України: Інформаційно-аналітична система МВС України «Вибори-2019». URL: https://mvs.gov.ua/ua/pages/5496_Informaciyno_analitichna_sistema_Vibori_2019.htm (дата звернення: 15.08.2019).
24. Про політичні партії : Закон України № 2365-III від 05.04.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14> (дата звернення: 15.01.2019).
25. Постанова Шевченківського районного суду м. Києва. Справа № 757/21940/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78443685> (дата звернення: 20.01.2019).
26. Постанова Голосіївського районного суду м. Києва. Справа № 752/26801/17. URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/71570_834 (дата звернення: 20.01.2019).
27. Постанова Голосіївського районного суду м. Києва. Справа № 752/5112/18. URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/7287_2796 (дата звернення: 20.01.2019).

References

1. Ostapenko, O. I. (1996). *Administrativna deliktologhiia [Administrative delictology]*. Doctor's thesis. Kyiv: Ukrainian Academy of Internal Affairs [in Ukrainian].
2. Komziuk, A. T. (2002). *Administrativnyi prymus v pravo-okhoronni diialnosti militsii v Ukraini [Administrative coercion in law enforcement activities of the police]*. Extended abstract of Doctor's thesis. Kharkiv: National University of Internal Affairs [in Ukrainian].
3. Kolomoiets, T. O. (2005). *Administrativnyi prymus u publichnomu pravi Ukrainy: teoriia, dosvid ta praktyka realizatsii [Administrative coercion in public law in Ukraine: theory, experience and practice of implementation]*. Doctor's thesis. Kharkiv: National University of Internal Affairs [in Ukrainian].
4. Kolpakov, V. K. (2005). *Deliktnyi fenomen v administrativnomu pravi Ukrainy [Delictological phenomenon in the administrative law of Ukraine]*. Doctor's thesis. Kyiv: Ukrainian Academy of Internal Affairs [in Ukrainian].
5. Lukianets, D. M. (2007). *Rozvytok instytutu administrativnoi vidpovidalnosti: kontseptualni zasady ta problemy pravorealizatsii [Development of the Institute of Administrative Responsibility: Conceptual Foundations and Problems of Implementation]*. Doctor's thesis. Kyiv: V. M. Korytsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
6. Myroniuk, R. V. (2014). *Subiekyt administrativno-deliktynoho protsesu [Subjects of the administrative delictological process]*. Extended abstract of Doctor's thesis. Taras Shevchenko National University of Kyiv [in Ukrainian].
7. State Statistics Service of Ukraine. (n. d.). Offences. <http://www.ukrstat.gov.ua>. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

8. Luhovyi, I. O. (2007). *Administratyvna vidpovidalnist za pravoporushennia, shcho posiahaiut na zdiisnennia narodnoho voleviavlennia ta vstanovlenyi poriadok yoho zabezpechennia [Administrative responsibility for offenses encroaching on the exercise of popular will and the established procedure for ensuring it]*. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv National University of Internal Affairs [in Ukrainian].
9. Opatskyi, R. M. (2008). *Administratyvno-pravovi zasady diialnosti militsii shchodo zabezpechennia hromadskoho poriadku pid chas vyboriv narodnykh deputativ ta Prezidenta Ukrainy [Administrative and Legal Principles of Police Activities to Ensure Public Order during the Election of People's Deputies and the President of Ukraine]*. Extended abstract of candidate's thesis. Dnipro: Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs [in Ukrainian].
10. Hudz, L. V. (2009). *Zabezpechennia vyborchykh prav hromadian Ukrainy ta diialnist militsii u tsii sferi [Ensuring citizens' rights to participate in elections and police activity in this area]*. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv National University of Internal Affairs [in Ukrainian].
11. Tymoshenko, I. V. (2010). *Yurydychna vidpovidalnist za porushennia vyborchoho zakonodavstva Ukrainy [Legal liability for violation of the electoral law of Ukraine]*. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv: V. M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
12. Stukalenko, V. A. (2011). *Administratyvna vidpovidalnist posadovykh osib za porushennia vyborchoho zakonodavstva [Administrative responsibility of officials for violation of electoral law]*. Extended abstract of candidate's thesis. Zaporizhzhya: Classic Private University [in Ukrainian].
13. Kachynska, M. O. (2011). *Administratyvno-pravovi zasady diialnosti militsii shchodo vykonання zakonodavstv pro vybory ta referendumy [Administrative and legal principles of the activities of the police on the implementation of election laws]*. Extended abstract of candidate's thesis. Kherson: International University of Business and Law [in Ukrainian].
14. Plukar, V. V. (2011). *Administratyvne provadzhennia u spravakh pro oskarzhennia rishen, dii abo bezdiialnosti vyborchykh komisii pid chas provedennia vyboriv v Ukraini [Administrative proceedings for appeals against decisions, actions or inactions of election commissions during elections in Ukraine]*. Extended abstract of candidate's thesis. Lviv State University of Internal Affairs [in Ukrainian].
15. Smokovych, M. I. (2015). *Teoretychni zasady pravovoho rehuliuвання rozghliadu administratyvnymi sudamy vyborchykh sporiv [Theoretical principles of the legal regulation of the administrative courts' consideration of election disputes]*. Extended abstract of Doctor's thesis. Taras Shevchenko National University of Kyiv [in Ukrainian].
16. Tsvirkun, Yu. (2018). *Oskarzhennia rishen, dii abo bezdiialnosti Tsentralnoi vyborchoi komisii shchodo vstanovlennia neiu rezultativ vyboriv chy vseukrainskoho referendumu za novoiu redaktsiieiu Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Appeal against decisions, actions or inactions after establishment of election results by the Central Election Commission under the new version of The Code of Administrative Proceedings of Ukraine]*. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 2, 148–163 [in Ukrainian].
17. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]. (1996, June 28). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/en/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
18. Pro vybory narodnykh deputativ Ukrainy: Zakon Ukrainy [On the Election of the People's Deputies of Ukraine: The Law of Ukraine] No. 4061-VI. (2011). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17> [in Ukrainian].
19. Pro vybory Prezidenta Ukrainy: Zakon Ukrainy [On Elections of the President of Ukraine: The Law of Ukraine] No. 474-XIV. (1999). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-14> [in Ukrainian].
20. Pro mistsevi vybory: Zakon Ukrainy [On Local Elections: The Law of Ukraine] No. 595-VIII. (2015). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19> [in Ukrainian].
21. Pro Derzhavnyi reiestr vybortsiv: Zakon Ukrainy [On the State Register of Voters: The Law of Ukraine] No. 698-V. (2007). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-16> [in Ukrainian].
22. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Code of Administrative Offenses]. (1984). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> [in Ukrainian].
23. Informatsiino-analitychna systema MVS Ukrainy “Vybory-2019” [Informative and Analytical System of the Ministry of Internal Affairs “Elections – 2019”]. (n. d.). *mvs.gov.ua*. Retrieved from https://mvs.gov.ua/ua/pages/5496_Informaciyno_analitichna_sistema_Vibori_2019.htm [in Ukrainian].
24. Pro politychni partii: Zakon Ukrainy [On Political Parties: The Law of Ukraine] No. 2365-III. (2001). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14> [in Ukrainian].
25. Case No. 757/21940/18. (2018). *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen [State register of court decisions]*. *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78443685> [in Ukrainian].
26. Case No. 752/26801/17. (2018). *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen [State register of court decisions]*. *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71570834> [in Ukrainian].
27. Case No. 752/5112/18. (2018). *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen [State register of court decisions]*. *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72872796> [in Ukrainian].

Iurii Ishchenko

PROTECTION OF THE PEOPLE'S RIGHT TO EXERCISE THEIR VOTE: ASPECT OF ADMINISTRATIVE LIABILITY

The article investigates the features of administrative responsibility for encroaching offenses on the exercise of the will of the people and the established procedure for its provision. The author analyzes the practice of reviewing cases of relevant administrative offenses by the courts. The analysis focuses on some features of the proceedings in such cases on administrative violations. During the study, decisions were taken in the Unified State Register of Judicial Decisions. It is possible to summarize the results of the analysis of cases of administrative violations. A total of 187 decisions were reviewed in cases, of which 78 (41.7 %) cases ended with the prosecution of offenders in the form of fines; 77 (41.2 %) cases were closed by courts; and 32 (17.1 %) cases were returned to the bodies of the National Police for further

elaboration. This indicates a relatively low rate of effectiveness of the investigations conducted by the National Police. As a legal mechanism for protecting the people's right to freedom of expression, the implementation of the institute of administrative responsibility requires a qualitative reform. The offences found in Chapter 15-A of the Code of Administrative Offenses are not, in the majority of cases, fixed by authorized persons. In turn, the number of recorded offenses is quite insignificant. The professional training of persons to whom the law entrusts the authority to conduct administrative investigations and the drawing up of protocols on administrative violations remains low. Such training does not meet the requirements of the Code of Administrative Offenses. The application of administrative and tort law in protecting the people's right to freedom of expression is ineffective. It can be argued that its implementation does not reach its goal. Conclusions are made about the reasons for the low efficiency of the response by authorized persons to this type of offenses on the basis of the studied cases. The author provided suggestions that should help to improve the quality of the implementation of the process and drafting procedural documents.

Keywords: administrative liability; proceedings in administrative offenses; administrative investigation; persons authorized to draw up protocols on administrative violations; consideration of the case.

Матеріал надійшов 20.02.2019